

Pla municipal d'educació ambiental de l'Institut de Masquefa

Ajuntament de Masquefa

Juny de 2025

Núm. Expedient: 2024/0009197

**Diputació
Barcelona**

Àrea d'Acció Climàtica

Direcció

Oficina Tècnica d'Educació i Promoció Ambiental

Enric Coll Gelabert

Redacció

Implícita – Pedagogia Ecosistèmica

Alba Sanuy Puche
Mariona Ferrandiz Rovira

ÍNDEX

0. RESUM EXECUTIU	1
1. INTRODUCCIÓ	2
2. EL CONTEXT	3
2.1 EL CONTEXT NATURAL.....	3
2.2 EL CONTEXT SOCIOECONÒMIC	6
3. MARC CONCEPTUAL DE L'EDUCACIÓ AMBIENTAL APLICAT A AQUEST PROJECTE	8
3.1 EL MARC CONCEPTUAL DE L'EDUCACIÓ AMBIENTAL.....	8
3.2 L'EDUCACIÓ AMBIENTAL I LES CORRENTS PEDAGÒGIQUES.....	16
<i>La Pedagogia Ecosistèmica</i>	16
<i>L'Educació Viva</i>	16
<i>Pedagogia activa</i>	17
<i>El Decàleg de l'educació ambiental</i>	18
3.3 L'EDUCACIÓ AMBIENTAL COM A ELEMENT DE LOCALITZACIÓ DELS ODS DE L'AGENDA 2030.....	19
3.3 OBJECTIUS EDUCATIUS EN EL CONTEXT DE L'AGENDA 2030	22
3. ANTECEDENTS DEL PROJECTE	24
4.1 PLANEJAMENT AMBIENTAL I DOCUMENTS DE REFERÈNCIA AL MUNICIPI	25
4.2 ACTIVITATS I CAMPANYES D'EDUCACIÓ AMBIENTAL REALITZADES.....	27
4.3 EQUIPAMENTS I RECURSOS AMBIENTALS EXISTENTS	33
4.4 AGENTS IMPLICATS EN EL PROJECTE	35
5. PROCÉS PARTICIPATIU	37
5.1 ACTUACIONS PARTICIPATIVES REALITZADES	37
5.2 RESULTATS ACTUACIONS PARTICIPATIVES.....	37
1. Revisió dels materials compartits	41
2. Excel complementari	41
3. Proposta de vídeo explicatiu	42
4. Requisits interns per a sortides escolars	42
5. Manteniment i actualització dels documents	42
6. PLA D'EDUCACIÓ I SENSIBILITZACIÓ AMBIENTAL	43
6.1 OBJECTIUS DEL PLA	43
6.2 DESTINATARIS, PÚBLIC A QUI VA DIRIGIT.....	43
6.3 EIXOS TEMÀTICS. ÀMBITS DE TREBALL	43
6.4 PROPOSTA D'ACTIVITATS.....	46
7. GESTIÓ I SEGUIMENT DEL PROGRAMA	47
7.1 LA GESTIÓ	47
7.2 SEGUIMENT DEL PLA.....	48
8. COMUNICACIÓ I DIFUSIÓ	53

0.RESUM EXECUTIU

Aquest document vol ser una proposta que defineixi tot el que es vol fer en un futur proper en matèria de sostenibilitat a l'Institut de Masquefa.

El document *Pla municipal d'educació ambiental de l'Institut de Masquefa* ha estat realitzat per encàrrec de l'Oficina Tècnica d'Educació i Promoció Ambiental de la Diputació de Barcelona com a resposta a la sol·licitud de suport tècnic realitzada per l'Ajuntament de Masquefa. El document s'estructura en 8 apartats:

1. Introducció: Breu justificació de la necessitat d'aquest document.
2. Context: descripció de l'escenari natural i socioeconòmic del municipi.
3. Marc conceptual de l'educació ambiental aplicat a aquest projecte: Marc teòric que fonamenta la proposta i corrents pedagògiques inspiradores.
4. Antecedents del projecte: Activitats d'educació ambiental realitzades al municipi, a les escoles i a l'Institut de Masquefa. També campanyes d'educació ambiental i altres recursos a l'abast. Es descriuen també en aquest apartat els agents implicats en el projecte.
5. Procés participatiu al municipi: reunions amb l'Ajuntament i l'Institut de Masquefa per tal d'adequar el pla educatiu amb la realitat del municipi.
6. Pla d'educació i sensibilització ambiental: Aquest apartat és el cos pràctic del document. Es descriuen aquí els objectius, destinataris, eixos temàtics i el llistat d'activitats proposades dins el programa. Cada activitat proposada s'estructura en una diapositiva de powerpoint i una fila Excel amb tota la informació necessària per a poder dur-la a terme.
7. Gestió i seguiment del programa: es descriu de manera breu el que cal tenir en compte a l'hora d'aplicar i fer el seguiment de la proposta.
8. Comunicació i difusió: es descriuen breument els canals de comunicació i difusió proposats.

1. INTRODUCCIÓ

La necessitat de l'Ajuntament de Masquefa de comptar amb un Pla municipal d'educació ambiental de l'Institut de Masquefa neix de la voluntat d'oferir al centre propostes d'accions relacionades amb la sostenibilitat que s'agrupin en eixos temàtics coherents al context, municipal i del centre educatiu, i que donin suport a la tasca educativa que el centre desenvolupa en matèria de sostenibilitat.

Les propostes d'acció pretenen proporcionar eines als joves i fer-los reflexionar entorn els principals temes ambientals amb què conviuen diàriament. Alhora també s'ha abocat energia en donar a conèixer la natura més propera, la que tenen al voltant de casa seva o de la seva escola i la que els facilitarà poder-se vincular amb aquest món natural del qual formem part. Tot això a partir de metodologies innovadores dins ApS ambientals, projectes de ciència ciutadana, etc. I tot emmarcat dins l'aprenentatge per situacions que marca el currículum actual.

Amb la voluntat que aquesta proposta sigui per l'Institut de Masquefa el punt d'inici d'un camí cap a la sostenibilitat a nivell de centre, que percoli a la pràctica educativa del mateix... Neix aquesta proposta.

2. EL CONTEXT

Masquefa és un municipi situat a l'extrem més oriental de la comarca de l'Anoia, al límit amb les comarques del Baix Llobregat i l'Alt Penedès i amb una extensió de 17,06 km²(Figura 1). La vila llanda al nord amb Hostalets de Pierola, seguint la riera de Claret i el torrent de l'Ocata; al sud, Masquefa confina amb Sant Llorenç d'Hortons (Alt Penedès), avançant per una part del torrent de la Masia; per la zona est, la vila limita amb Sant Esteve Sesrovires (Baix Llobregat); Piera (Anoia) és el municipi que confronta amb Masquefa per la banda oest, seguint la riera de Can Bonastre i la riera de Mas Falquet.

Figura 1. Localització geogràfica de Masquefa. Font: Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT)

2.1 El context natural

El municipi té una altitud mitjana de 256 metres sobre el nivell del mar. Està situat dins de la depressió prelitoral del Penedès i presenta un terreny suaument ondulat, amb un pendent general cap al SSE, que està solcat per torrents i rieres força encaixades.

La meitat nord del terme es troba a la conca de la riera de Masquefa, que té per afluents destacats la riera de Claret i el torrent del Salt del Sena. La meitat sud del terme és afectat per la conca del torrent de la Fontsanta, al qual desguassen els torrents de Can Torres, de Cal Simó, de Can Valls i de la Masia. Tant la riera de Masquefa, que es afluent del Llobregat, com el torrent de la Fontsanta, que és afluent de l'Anoia, formen part de la conca hidrogràfica del riu Llobregat.

Analitzant les cobertes del sòl del municipi (2018), prop d'un 40% del mateix està format per àrees agrícoles, on predominen les vinyes, un 40% per àrees forestals i naturals, principalment boscos densos d'aciculifolis i el 20% restant per àrees urbanitzades (àrees residencials aïllades, zones industrials, comercials i/o de serveis, zones Urbanes laxes, etc.) (Figura 2).

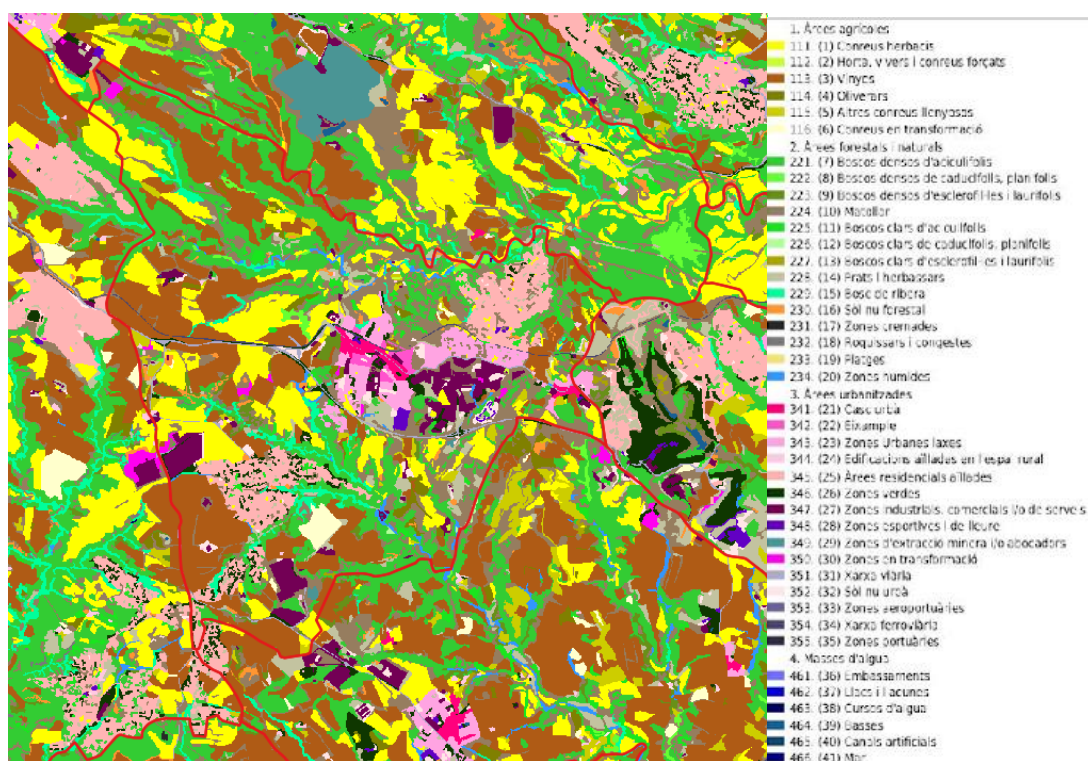

Figura 2. Cobertes del sòl municipal (2018). Font SITMUN

<https://sitmun.diba.cat/sitmun2/visor.jsp?app=1&ter=134>

Entre les zones urbanes, predominen les tipologies de baixa densitat com les àrees residencials aïllades i les zones urbanes laxes enfront de tipologies més compactes com podrien ser el nucli urbà o eixample (Taula 1). :

Taula 1. Cobertes del sòl del municipi, ordenades de major a menor superfície.

Cobertes del sòl	Superfície (ha)	%
Vinyes	388,92	22,29%
Boscos densos d'aciculifolis	316,06	18,12%
Matollar	248,73	14,26%
Conreus herbacis	213,19	12,22%
Àrees residencials aïllades	111,81	6,41%
Zones industrials , comercials i/o de serveis	72,76	4,17%
Zones Urbanes laxes	53,84	3,09%
Prats i herbassars	48,21	2,76%
Bosc de ribera	40,90	2,34%
Zones verdes	35,99	2,06%
Altres conreus llenyosos	25,13	1,44%
Oliverars	18,71	1,07%
Sòl nu urbà	18,12	1,04%
Xarxa viària	18,03	1,03%
Boscos clars d'aciculifolis	17,92	1,03%
Boscos densos d'esclerofil·les i laurifolis	16,98	0,97%
Zones humides	14,06	0,81%

Sòl nu forestal	13,98	0,80%
Conreus en transformació	13,49	0,77%
Casc urbà	11,74	0,67%
Boscoss densos de caducifolis, planifolis	9,72	0,56%
Eixample	7,91	0,45%
Zones en transformació	6,73	0,39%
Zones esportives i de lleure	5,10	0,29%
Xarxa ferroviària	4,92	0,28%
Edificacions aïllades en l'espai rural	3,65	0,21%
Roquissars i congestes	2,76	0,16%
Zones d'extracció minera i/o abocadors	1,65	0,09%
Boscoss clars de caducifolis, planifolis	1,29	0,07%
Boscoss clars d'esclerofil·les i laurifolis	1,06	0,06%
Horta, vivers i conreus forçats	0,82	0,05%
Basses	0,41	0,02%
Cursos d'aigua	0,10	0,01%
Total	1.744,68	100%

Dins del terme municipal no hi ha, actualment, cap espai natural protegit (Parcs Naturals, espais inclosos al Pla d'Espais d'Interès Natural, ni espais de la Xarxa Natura 2000). Sí que hi ha, a l'extrem nord del municipi, la geozona de la Successió miocena dels Hostalets de Pierola, inclosa a l'Inventari d'espais d'interès geològic de Catalunya. L'interès del geòtop dels Hostalets de Pierola es troba en el fet de presentar una successió estratigràfica contínua des de l'Aragonià superior al Vallesià (escala cronostatigràfica continental) de dipòsits d'ambients al·luvials continentals a l'entorn de la riera de Claret i als vessants de la Serra d'Ocata a Masquefa (Figura 3).

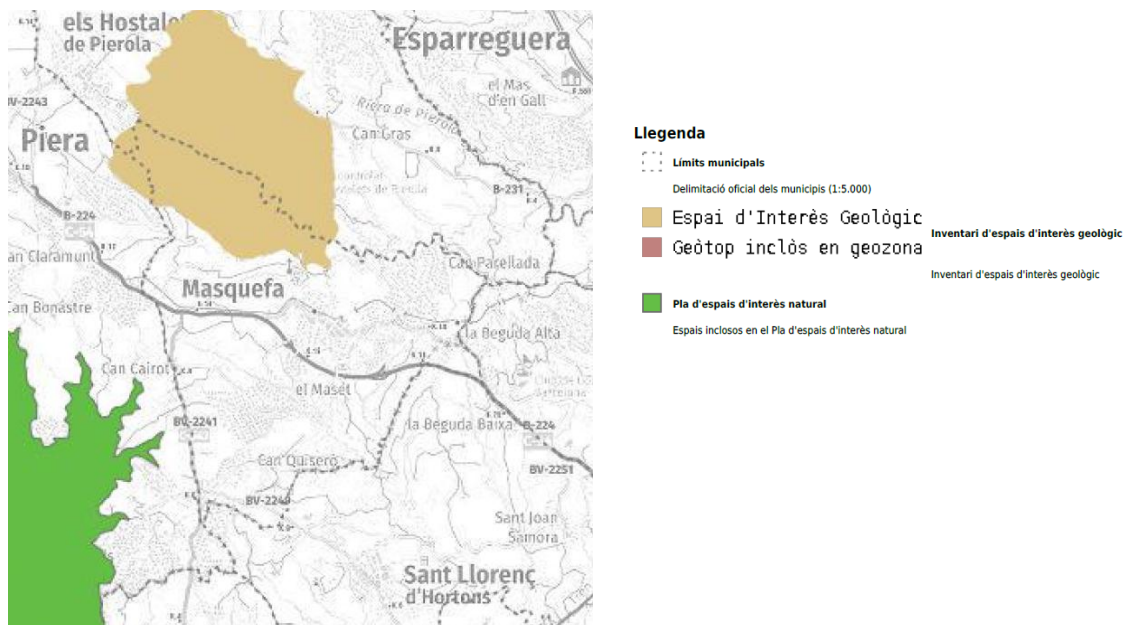

Figura 3. Espais naturals protegits i espais d'interès geològic. Font: Hipermapa

Gran part del terme municipal està inclòs en una àrea d'interès faunístic, per la presència d'espècies de fauna que mereixen especial protecció (Figura 4).

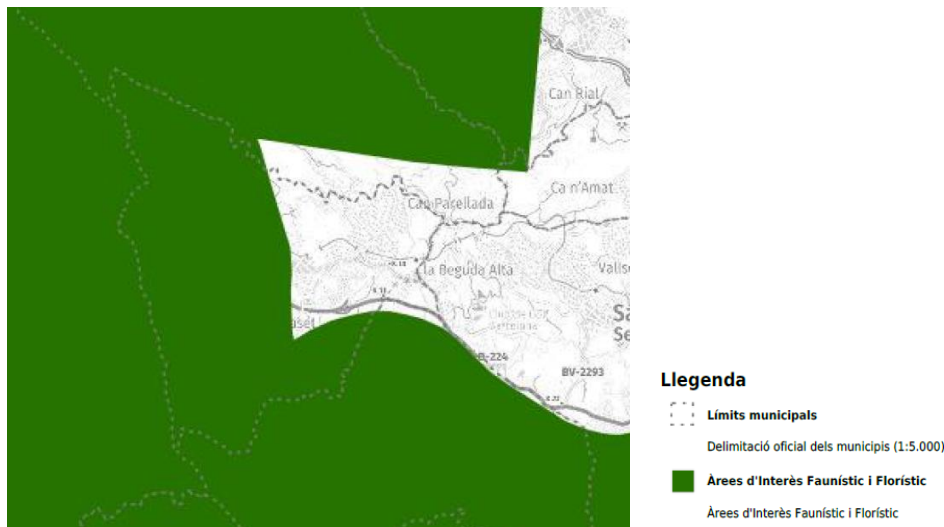

Figura 4. Àrees d'interès faunístic i florístic. Font: Hipermapa

Entre els hàbitats d'interès comunitari destaca el 3280 "Rius mediterranis permanents, amb gespes nitròfiles del Paspalo-Agrostidion amb àlbers i salzes" i el 92A0 "Alberedes, salzedes i altres boscos de ribera" presents a la riera de Masquefa.

Segons dades del Mapa de perill bàsic d'incendi forestal de Catalunya (mapa estàtic que defineix un estat del territori estimatiu de la freqüència i la intensitat en què s'hi pot produir el perill d'incendi), les masses forestals que ressegueixen la xarxa fluvial del municipi tenen un elevat risc d'incendi, amb alguns punts amb risc molt alt. Segons dades del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural d'incendis entre els anys 1986 i 2021, l'any 2003 hi va haver un incendi de proporcions considerables que va afectar una superfície de 24 ha.

Segons dades del mapa de patrimoni natural del municipi, hi ha 4 zones d'interès natural: el bosc de l'Alzinar, el bosc de la Quaranya, el bosc del Brugà i la cova vora el torrent de Salt de Serra. Al mapa també hi consten 1 espècimen botànic d'interès: el roure del parc de la Font del Roure. També cal destacar la presència de 4 jaciments paleontològics: el de can Avet, el de can Cairot, el del cementiri de Masquefa i el de la riera de can Valls.

2.2 El context socioeconòmic

La població del municipi és de 9.819 habitants, amb una densitat de 575,6 habitants per km² (dades 2023). La població viu repartida entre el nucli de la vila, el poble de La Beguda Alta, les urbanitzacions Can Valls, El Maset, Can Parellada i Can Quiseró i una vintena de masies.

Segons dades del programa HERMES (Informació Estadística Local de Diputació de Barcelona) el gruix de la població es troba en edats compreses entre els 35 i els 59 anys (42,45%), essent la franja d'edat d'entre 45 i 49 anys la més nombrosa (Figura 5).

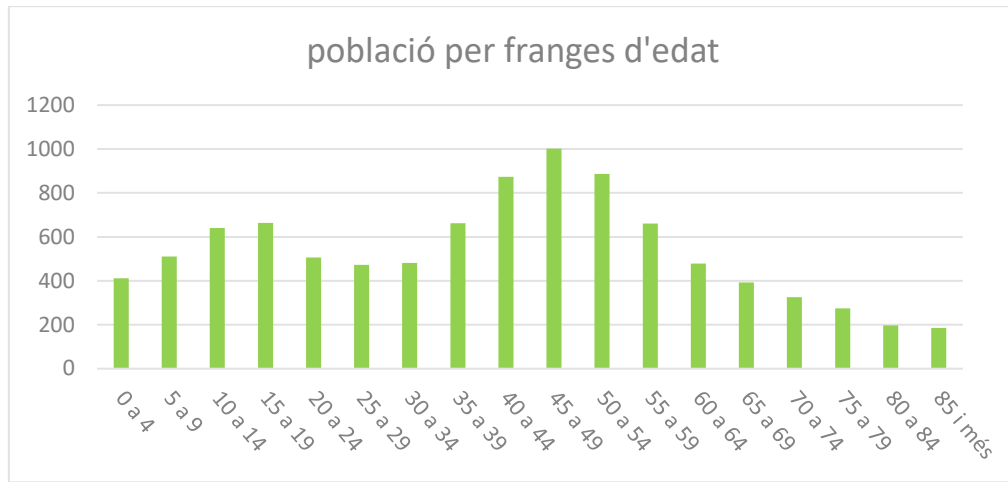

Figura 5. Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Institut Nacional d'Estadística (2023)

3.MARC CONCEPTUAL DE L'EDUCACIÓ AMBIENTAL APLICAT A AQUEST PROJECTE

3.1 El marc conceptual de l'educació ambiental

Aquest apartat està adaptat del capítol "Sobre educació ambiental urbana. Una visió des de Barcelona". Teresa Franquesa i Codinach. Ajuntament de Barcelona Del llibre Educació ambiental. D'on venim? Cap a on anem? . Diputació de Barcelona (2017)

Documents d'àmbit internacional, com la Carta de Belgrad (Seminari Internacional d'Educació Ambiental, 1975) o la Declaració de Moscou (Congrés Internacional d'Educació i Formació sobre Medi Ambient, 1987) defineixen **l'educació ambiental** com aquella que ha d'ajudar les persones a prendre consciència, a aprendre coneixements, destreses i valors i a adquirir experiència i determinació, tot plegat a fi de «**capacitar per actuar**, individualment i col·lectivament, en **la resolució dels problemes ambientals** presents i futurs».

Segons Teresa Franquesa hi ha 5 principals enfocaments que conformen avui l'educació ambiental urbana a casa nostra; **5 maneres d'entendre i de fer educació ambiental**. Tot i que aquests enfocaments han anat sorgint successivament en el temps, no s'han substituït l'un a l'altre, sinó que conviuen en el moment actual. Com passa en tota classificació, de ben segur que hi ha propostes híbrides que apunten simultàniament cap a diferents objectius i que participen de característiques de més d'un d'aquests corrents. Es descriuen breument a continuació i serviran de base a l'hora d'elaborar aquest Programa d'educació ambiental.

Enfocament 1: L'entorn urbà com a aula

Els programes que s'agrupen dins aquest enfocament són aquells que veuen l'entorn urbà, les ciutats i els pobles com un **objecte de coneixement i que l'usen com a recurs, escenari i aula**. En sortides, visites i itineraris entesos com a classes a l'aire lliure, els destinataris descobreixen indrets, estudien l'entorn... Aquests programes posen el municipi a disposició de l'educació, entenent que tot el que hi ha en aquest entorn –espais, centres escolars, camps, mercats i comerços, activitats i institucions, centres de recuperació de fauna,

infraestructures ambientals – i també el seu context ha de servir com a font d'aprenentatge directa.

Tot i que alguns d'aquests programes s'adrecen a la població adulta, en aquest corrent predominen els programes destinats als infants i adolescents, majoritàriament en grups escolars que estudien l'entorn en el marc d'assignatures de ciències naturals o socials, de manera que els educadors **usen elements de l'entorn urbà i natural per facilitar els aprenentatges que treballen a l'escola**.

Al llarg de dècades d'evolució de l'educació ambiental urbana i fins avui mateix, són nombrosíssims els programes que es poden enquadrar en aquest corrent. Actualment, hi ha catàlegs d'activitats molt complets per al coneixement de les ciutats, promoguts per ajuntaments, museus i centres culturals, empreses de serveis, etc., que les escoles poden utilitzar per estructurar els seus programes educatius.

Per sintetitzar, els programes enquadrats en aquest corrent faciliten l'ús del "poble" per a l'aprenentatge de primera mà i tenen com a objectiu millorar el coneixement de l'entorn proper, particularment dels valors patrimonials, amb la idea de fons que "Cal conèixer per estimar".

Enfocament 3: Els problemes ambientals dels municipis

Inicialment, aquest corrent va sorgir com a resposta a certs problemes de mala qualitat de vida a les ciutats, especialment pel que fa a la contaminació de l'aire o la manca d'espais verds, i, progressivament, s'hi va afegir la consideració dels efectes negatius que l'entorn urbà té sobre el medi, com ara la **producció de residus**, la contaminació dels rius, el consum d'energia, la destrucció de la biodiversitat,... Els programes educatius que s'hi emmarquen pretenen donar a conèixer aquestes problemàtiques per tal que

la gent en prengui consciència i contribueixi a evitar-les, fet que comporta sempre canvis d'hàbits personals i col·lectius.

Actualment, en molts dels programes d'educació ambiental urbana que els ajuntaments i altres ens locals ofereixen i que inclouen activitats com ara visites a instal·lacions de tractament de residus, potabilitzadores, depuradores o cabines de control atmosfèric, es poden llegir intencionalitats relacionades amb el fet de «conscienciar els alumnes sobre els problemes ambientals de l'entorn urbà».

En síntesi, els programes que responen a aquest corrent evidencien els problemes ambientals amb l'objectiu de fer prendre consciència de la seva existència i de les seves conseqüències. El rerefons és «si conec els problemes, els voldré resoldre».

Enfocament 4: La gestió ambiental dels municipis

Quan els ajuntaments van començar a abordar seriosament els diferents flancs de la gestió del medi ambient, es van adonar que requereix la col·laboració de la ciutadania. Es va iniciar així, ja fa molts anys, una línia de programes formatius destinats a **explicar la gestió ambiental que fan les administracions** i a demanar a la ciutadania que faci la part que li pertoca.

Amb l'ajut de missatges persuasius, s'intenta crear un estat d'opinió favorable als hàbits convenients i que aquests siguin acceptats i ben vistos. Si bé sovint hom es refereix a tota aquesta activitat com a

educació ambiental, n'hi ha una part que s'enquadra en un àmbit difícil de definir. La informació instrumental o els missatges mitjançant els quals es donen instruccions, consells i recomanacions en forma d'eslògans són propis de la comunicació i del màrqueting social. De fet, hi ha una línia fina entre ambdós camps, i sovint ens trobem en territoris ambigus.

Hi ha propostes educatives, com l'exposició *Reduïm Residus*, produïda per la Diputació de Barcelona, o algunes de les activitats de la guia *Hàbitat*, que susciten la reflexió dels destinataris entorn de la complexitat de la gestió i apunten a incrementar la seva responsabilitat.

La major part d'iniciatives se centren a divulgar normes i bones pràctiques, justificar i descriure els comportaments esperats per part del destinatari i instruir-lo sobre maneres concretes d'actuar.

En resum, l'objectiu dels programes d'aquest corrent és ensenyar comportaments concrets idonis que facilitin la gestió col·lectiva. El rerefons és «si sé què he de fer i com fer-ho, ho faré bé».

Enfocament 5: La transformació de l'entorn

Els darrers anys del segle xx, amb les agendes 21 va arribar a les ciutats i pobles un nou enfocament per a l'educació ambiental. Aquest moviment convidava la ciutadania a pensar conjuntament la ciutat, a consensuar cap on es volia anar i a definir objectius i línies d'acció per avançar col·lectivament. D'acord amb aquest marc de referència, **les propostes educatives van esdevenir més participatives:**

«Si som part del problema, siguem part de la solució».

Segons aquest enfocament, assumir aquesta corresponsabilitat ens portarà a co-crear una visió de futur i a co-dissenyar les ciutats i pobles que volem, en un procés que fem entre totes i en el qual aprenem conjuntament. Més que dir a la població què cal fer, se la convida a ser protagonista en la definició de l'horitzó i en el procés de transformació.

Es tracta d'un plantejament ambiciós, en el qual **acció cívica i educació ambiental es vinculen**, de manera que, tant com el resultat de l'acció, interessa **l'aprenentatge del procés** per identificar el problema, cercar alternatives, crear consens, dissenyar la solució, planificar, executar i avaluar. Els projectes educatius en xarxa entre diverses escoles, metodologies educatives d'aprenentatge servei amb participació de l'alumnat; els projectes de les associacions del municipi, empreses, comerços i altres agents socials amb processos de deliberació i participació... formen part d'aquesta cinquena perspectiva.

En síntesi, els programes d'aquest corrent volen apoderar les persones perquè participin a imaginar un poble millor i a fer-ho possible implicant-nos en processos d'aprenentatge/acció. El rerefons és «si em sento part del meu entorn i me'n faig responsable, m'implicaré en la recerca de solucions a problemes canviants».

Així doncs, i un cop descrits aquests 5 enfocaments de l'educació ambiental, revisem com això lliga amb la definició inicial de l'educació ambiental:

Tots els enfocaments descrits es vinculen a l'objectiu de **prendre consciència** del medi del qual formem part i dels seus problemes. També es vinculen amb l'objectiu **d'adquirir coneixements**. El primer enfocament cerca sobretot el coneixement general de l'entorn, el segon persegueix una comprensió fonamental de l'entorn en la seva globalitat, com a sistema, i el tercer enfoca cap als problemes que hi tenen relació, així com al paper de la humanitat en aquest entorn. El quart enfocament, que hem anomenat *gestió de la ciutat*, se centra especialment en **l'aprenentatge de destreses i de pràctiques** destinades a evitar o resoldre problemes concrets i també a promoure *valors* socials favorables a aquests comportaments. El cinquè enfocament hi afegeix l'aprenentatge de *destreses* relatives a

desenvolupar un procés d'innovació i de transformació col·lectiva, i és el que més clarament apunta a **guanyar experiència i determinació**, ja que proposa **aprendre a través de la participació** en projectes reals o en situacions d'aprenentatge.

Ara bé, tots aquests coneixements, destreses i valors, com també l'experiència i la determinació guanyada, han de servir per «**capacitar per actuar**, individualment i col·lectivament, **en la resolució dels problemes ambientals presents i futurs**». Aquest és un criteri fonamental per mesurar la validesa dels nostres programes educatius i és, segon Teresa Franquesa, el propòsit que ha de motivar i orientar la nostra intervenció com a educadores ambientals: capacitar per actuar.

Amb aquest objectiu, segurament el darrer dels cinc enfocaments ens proposa la millor estratègia: acompanyar les persones en **processos d'aprenentatge/acció**, en els quals aprenem tot fent.

Una estratègia que necessàriament ha d'estar acompanyada dels millors elements de totes les altres: la curiositat per la descoberta de l'entorn, la valoració del patrimoni, la comprensió del poble com a sistema complex, la identificació dels impactes que les persones provoquen en els sistemes naturals i de les conseqüències que això té sobre la vida a la Terra, la formació de bons hàbits quotidians i la discussió crítica dels valors que guien el nostre estil de vida, la capacitació per imaginar i redefinir com viure millor.

Enfocament	Objectiu	Rerefons	Concepte clau	Resultat esperat	Punts forts
L'entorn com a aula	Millorar el coneixement del propi entorn	Si conec el meu entorn, l'estimaré	Valoració	Defensa i conservació del patrimoni	Vivència, emoció, sentir-se part de la natura. Curiositat Coneixement de primera mà
L'entorn com a ecosistema	Comprendre el funcionament de la natura des de la ciència	Si entenc el funcionament del sistema, podré evitar disfuncions	Comprensió	Comportament basat en coneixement científic	Rigor científic. Comprensió i acceptació de la complexitat
Els problemes ambientals	Prendre consciència dels problemes ambientals	Si conec els problemes, voldré solucionar-los	Conscienciació	Denúncia Activisme	Identificació impactes dels humans sobre els ecosistemes naturals i dels problemes que el deteriorament del medi causa en els humans
La gestió ambiental	Ensenyar comportaments adequats i promoure canvis d'hàbits	Si conec solucions concretes, col·laboraré a implementar-les	Col·laboració	Canvis en accions quotidianes i estil de vida personal	Formació de bons hàbits quotidians i discussió crítica dels valors que guien l'estil de vida.
La transformació de l'entorn	Empoderar per participar en processos de canvi	Si em sento partícip del meu entorn, m'implicaré en explorar solucions	Participació	Corresponsabilitat Proactivitat Innovació	Capacitació per explorar, imaginar i redefinir com viure millor.

Taula 2: Resum dels 5 enfocaments de l'educació ambiental i dels millors elements de cadascun. Font: adaptació del document Educació ambiental D'on venim, cap a on anem? Teresa Franquesa

3.2 L'educació ambiental i les corrents pedagògiques

De la mateixa manera que l'educació ambiental es renova, també apareixen noves metodologies d'ensenyament i corrents pedagògiques més centrades en l'infant. Arreu del territori apareixen escoles renovades, que incorporen maneres de fer més actives, amb l'objectiu que l'aprenentatge es doni des d'un lloc de plaer i, per tant, sigui valuós i edificant. En aquest apartat es descriuen algunes experiències que s'han tingut en compte a l'hora d'elaborar aquest document de referència:

La Pedagogia Ecosistèmica

Bert Hellinger, pare de la pedagogia sistèmica, en el seu llibre *Los órdenes del amor* estableix tres necessitats bàsiques que s'han de donar per a què les relacions dins de qualsevol sistema siguin sanes i prosperin: pertinença, jerarquia i equilibri.

Implícita-Pedagogia Ecosistèmica treballa extrapolant aquestes 3 necessitats bàsiques a la relació dels humans amb la natura per a que aquesta sigui sana i prosperi:

- **Pertinença:** necessito sentir que formo part de l'ecosistema.
- **Jerarquia:** Necessito conèixer com funciona l'ecosistema, saber quines relacions es donen i ocupar el meu lloc com a espècie.
- **Equilibri:** Necessito que hi hagi un cert equilibri entre el que rebo de la natura i el que retorno.

En les primeres etapes de la vida és important reforçar el sentiment de pertinença a la natura i això passa per estar-hi en contacte de manera quotidiana. A l'adolescència cal treballar la jerarquia, per ajudar a comprendre com funciona l'ecosistema on vivim i a tenir idea de les relacions que s'hi estableixen i del lloc que ocupem com espècie dins l'ecosistema. Les accions d'equilibri ens ajudaran a fer conscient que els nostres actes responsables per a tenir cura de la natura són només un petit retorn de tot el que ella ens dona, i que cal prendre-ho amb consciència.

L'Educació Viva

Una de les corrents del moviment d'innovació educativa que es viu en l'actualitat és l'educació viva. Tot i no ser considerada una metodologia en sí, l'Educació Viva és "una actitud envers l'educació que es fonamenta en el principi de generar els contextos necessaris per a què els

infants puguin aprendre a viure" (Centre d'Assessorament i Investigació de l'Educació Viva, 2019).

Aprendre a viure té molt a veure amb aprendre a gestionar les emocions, a sentir el cos, a focalitzar l'atenció, a relacionar-se amb els altres, **a relacionar-se amb l'entorn**, a conèixer-se a un mateix, etc. Aquest punt es considera especialment rellevant en el cas de l'educació ambiental, on la gran base de la conscienciació ambiental és el model de referència que els infants tenen. Com es relacionen els adults amb el medi ambient a casa, a l'escola, al municipi on viuen serà determinant en la seva pròpia actitud. En aquest sentit, es pretén crear els contextos necessaris durant les activitats proposades per a què les persones puguin aprendre a relacionar-se amb el medi ambient d'una manera sana.

Un altre dels fonaments de l'educació viva és que els espais educatius afavoreixin que els infants se sentin bé: relaxats, acollits, vinculats, alegres i acceptats. Que ajudin a mantenir l'alegria de viure dels infants. En aquest sentit, s'intentarà que les propostes educatives vagin en la línia de fer canvis a les nostres vides per a viure millor. S'evitarà una postura catastrofista i problemàtica, posant èmfasi en les alternatives que fan possible una societat més sana des del punt de vista ambiental i social.

Pedagogia activa

Es fonamenta en acompanyar l'aprenentatge **actiu i vivencial** de les persones, en especial dels infants. Tal com explica l'adjectiu, es tracta d'eliminar la passivitat de l'alumne i fer-lo protagonista dels seus aprenentatges.

La pedagogia activa, en les seves diverses vessants (Montessori, Waldorf, etc.) aposta per acompanyar l'aprenentatge de manera que desperti l'interès en l'infant; materials interessants que promoguin la manipulació i l'experimentació, estímuls que els facin relacionar el nou aprenentatge amb experiències pròpies i, per tant, fer-lo significatiu.

Aquest fet és bàsic i fàcilment extrapolable a les activitats d'educació ambiental. Es considera essencial que les activitats d'educació ambiental tinguin la base en l'experimentació, que es pugui treballar directament amb la natura i que les explicacions (quan hi siguin) vagin sempre acompanyades d'una part física i tangible, que motivi i faciliti la interiorització dels nous aprenentatges.

El Decàleg de l'educació ambiental

Tot i no tractar-se d'una corrent pedagògica, s'inclou en aquest apartat el decàleg que es va elaborar fruit de les trobades del II Congrés Nacional d'Educació Ambiental (CNEA), doncs representa una sèrie de pautes a tenir en compte a l'hora d'enfocar l'educació ambiental acordada a nivell de Catalunya. Les 8 sessions del CNEA 20/21 van aplegar 25 ponents i 1.010 assistents que, de forma conjunta i participativa, van inspirar el conjunt de conclusions que es recullen en el decàleg següent:

- 1. Ara més que mai, cal una transformació col·lectiva.** Crisis com la pandèmia de la COVID-19 ens demanen un canvi de model en la relació de la societat amb el medi.
- 2. L'educació ambiental és la resposta.** L'educació ambiental necessita recursos i reclama una concreció d'objectius i una planificació estratègica.
- 3. Actuar en l'escala local.** L'àmbit més proper i vivencial de les persones és el cercle de treball en què l'educació ambiental aconseguix un impacte més perceptible.
- 4. Generar experiències transformadores.** L'educació ambiental s'ha de concretar en iniciatives locals, a l'abast de la comunitat i amb metodologies que promoguin l'acció individual i col·lectiva.
- 5. Transformar des de la participació.** Els col·lectius conscienciats, les comunitats educatives i altres contextos participatius s'han manifestat sempre com a àmbits òptims de generació d'acció ciutadana transformadora. Cal reconèixer-los i impulsar-los.
- 6. Ciència i educació, una simbiosi fèrtil.** Cal incloure la reflexió conjunta de tots els actors en els processos de coneixement, de recerca i d'avaluació per tal d'estimular el seu potencial de transformació.
- 7. Tocar la fibra, evitar l'ansietat.** L'educació ambiental ha de cercar pràctiques més connectades amb les emocions i les vivències en primera persona.
- 8. Nous llenguatges per a l'educació ambiental.** Cal incorporar formats innovadors d'expressió i de comunicació a les metodologies de l'educació ambiental.
- 9. L'educació ambiental, una aposta necessària.** Cal assumir que l'educació ambiental requereix de recursos econòmics, tècnics i humans.
- 10. Transformació col·lectiva des de les aliances.** Cal teixir aliances i cultivar la col·laboració a tots els nivells i entre tots els actors involucrats per aconseguir la transformació col·lectiva de la nostra societat.

3.3 L'educació ambiental com a element de localització dels ODS de l'Agenda 2030

L'agenda 2030 de Desenvolupament Sostenible

El 25 de setembre de 2015 va ser aprovada per l'Assemblea General de Nacions Unides l'**Agenda de Desenvolupament Sostenible**, amb l'objectiu de garantir una vida sostenible, pacífica, pròspera i equitativa arreu del món per a tothom, ara i en el futur.

Aquesta agenda marcarà l'acció global pel desenvolupament fins a l'any 2030 i configura un full de ruta d'actuació connectat entre sí per a assolir un objectiu comú: el desenvolupament mundial sostenible.

Il·lustració 6. Els 17 ODS Font: Educació per als Objectius de Desenvolupament Sostenible

L'Agenda 2030 és una agenda integral i multidimensional (referida a les tres dimensions del desenvolupament sostenible: econòmica, social i ambiental), i d'aplicació universal. Es desplega mitjançant un sistema de **17 objectius de desenvolupament sostenible (ODS)**, a través dels quals es proposa abordar els grans reptes globals, des de la lluita contra la pobresa o el canvi climàtic fins a l'educació, la salut, la igualtat de gènere, la pau o les ciutats sostenibles. Cada ODS inclou diferents fites (en total 169) que contribueixen al compliment dels objectius.

L'Agenda 2030 estimula l'acció en 5 esferes de vital importància (conegudes com les 5 P): persones (*People*), planeta (*Planet*), prosperitat (*Prosperity*), pau (*Peace*), i aliances (*Partnership*).

Els ODS que es treballen en aquest projecte

Es mostren a continuació els ODS que es treballen en aquest projecte. Es concreten en cadascun les fites associades a cada ODS que poden tenir rellevància en el context de Masquefa.

	<p>ODS 3. Garantir una vida sana i promoure el benestar per a tothom a totes les edats.</p> <p>Fita 3.9. Per l'any 2030 reduir substancialment el nombre de morts i malalties produïdes per productes químics perillosos i la contaminació de l'aire, l'aigua i el sòl.</p>
	<p>ODS 4. Garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge permanent per a tothom.</p> <p>Fita 4.7. Per l'any 2030 assegurar que tot l'alumnat adquireixi els coneixements necessaris per a promoure el desenvolupament sostenible, entre d'altres coses mitjançant l'educació pel desenvolupament sostenible i els estils de vida sostenibles.</p>
	<p>ODS 6. Garantir la disponibilitat d'aigua i la seva gestió sostenible i el sanejament per a tothom.</p> <p>Fita 6.4. Per l'any 2030 augmentar considerablement l'ús eficient dels recursos hídrics en tots els sectors i assegurar la sostenibilitat en l'extracció i abastament d'aigua dolça per fer front a l'escassetat d'aigua.</p>
	<p>ODS 7. Garantir l'accés a una energia assequible, segura, sostenible i neta per a tothom.</p> <p>Fita 7.2. Per l'any 2030 augmentar considerablement la proporció d'energia renovable en el conjunt de fonts energètiques.</p> <p>Fita 7.3. Per l'any 2030 duplicar la taxa mundial de millora de l'eficiència energètica. -Analitzar escenaris per a la producció, el subministrament i l'ús de l'energia en el futur.</p>

	<p>ODS 11. Aconseguir que les ciutats i els assentaments humans siguin inclusius, segurs, resilents i sostenibles.</p> <p>Fita 11.3. Per l'any 2030 augmentar la urbanització inclusiva i sostenible i la capacitat per a la planificació i la gestió participatives, integrades i sostenibles dels assentaments humans en tots els països.</p> <p>Fita 11.7. Per l'any 2030 proporcionar accés universal a les zones verdes i els espais públics segurs, inclusius i accessibles, en particular per les dones i els infants, les persones grans i amb necessitats especials.</p>
	<p>ODS 12. Garantir modalitats de consum i producció sostenibles.</p> <p>Fita 12.3. Per l'any 2030 reduir a la meitat el malbaratament alimentari per càpita mundial a nivell dels consumidors i reduir les pèrdues alimentàries en les cadenes de producció i subministrament, incloses les pèrdues posteriors a la collita.</p> <p>Fita 12.5. Per l'any 2030 reduir considerablement la generació de residus mitjançant activitats de prevenció, reducció, reutilització i reciclatge.</p> <p>Fita 12.8. Per l'any 2030 assegurar que les persones de tot el món tinguin la informació i els coneixements pertinents pel desenvolupament sostenible i els estils de vida en harmonia amb la natura.</p>
	<p>ODS 13. Adoptar mesures urgents per combatre el canvi climàtic i els seus efectes.</p> <p>Fita 13.3. Millorar l'educació, la sensibilització i la capacitat humana i institucional respecte la mitigació del canvi climàtic, l'adaptació a ell i la reducció dels seus efectes.</p>
	<p>ODS 15. Protegir, restaurar i promoure l'ús sostenible dels ecosistemes terrestres, gestionar sosteniblement els boscos, lluitar contra la desertificació, aturar i invertir la degradació de les terres i aturar la pèrdua de biodiversitat.</p> <p>Fita 15.4. Per l'any 2030 vetllar per la conservació dels ecosistemes muntanyosos i la seva biodiversitat, per tal de millorar la seva capacitat de proporcionar beneficis essencials pel desenvolupament sostenible.</p> <p>Fita 15.5. Adoptar mesures urgents i significatives per reduir la degradació dels hàbitats naturals i aturar la pèrdua de biodiversitat.</p>

3.3 Objectius educatius en el context de l'Agenda 2030

En aquest apartat s'indiquen quins són els objectius generals que podem relacionar amb aquest projecte en clau de l'Agenda 2030, en base al document *“Educació per als Objectius de Desenvolupament Sostenible. Objectius d'aprenentatge”*.

Objectius d'aprenentatge

En aquest capítol es destaquen els següents objectius d'aprenentatge que les accions proposades en aquest document haurien de recollir, especialment en relació als **ODS: 3, 4, 6, 7, 11, 12, 13 i 15**. Ens els podem imaginar com als objectius als que voldríem que l'alumnat de l'Institut de Masquefa arribés a assolir amb aquest pla.

Objectius d'aprenentatge cognitiu: L'alumnat coneix i entén:

- Els conceptes de salut, higiene i benestar i pot reflexionar-hi d'una manera crítica, a més de comprendre la importància del gènere en la salut i el benestar. (ODS 3)
- Que l'educació pot ajudar a crear un món més sostenible, equitatiu i pacífic. (ODS 4)
- Que l'aigua és una condició fonamental de la vida i comprèn la importància de la qualitat i la quantitat de l'aigua, i les causes, els efectes i les conseqüències de la contaminació i l'escassetat de l'aigua. (ODS 6)
- Les diferents fonts d'energia (renovable i no renovable) i els avantatges i desavantatges respectius. (ODS 7)
- Quina energia s'utilitza principalment en el seu entorn (escola, habitatge, municipi). (ODS 7)
- Els impactes negatius de la producció no sostenible de l'energia, com les tecnologies d'energia renovable poden contribuir al desenvolupament sostenible. (ODS 7)
- Els principis bàsics de la planificació i la construcció sostenibles i pot identificar les oportunitats per fer que la seva zona sigui més sostenible i inclusiva. (ODS 11)
- Que les opcions individuals d'estil de vida influeixen en el desenvolupament social, econòmic i mediambiental. (ODS 12)
- Estratègies de prevenció, mitigació i adaptació al canvi climàtic, a escales diferents (des de l'escala mundial a la individual), en casos concrets com la gestió d'espais naturals, la biodiversitat, els incendis forestals i l'ús de l'aigua, residus i energia. (ODS 13)
- L'efecte hivernacle com un fenomen natural provocat per una capa aïllant de gasos amb efecte hivernacle i el canvi climàtic actual com un fenomen antropogènic que es deriva de l'augment de les emissions de gasos amb efecte hivernacle. (ODS 13)
- Quines activitats humanes contribueixen més al canvi climàtic i principals conseqüències del canvi climàtic a escala global però també local. (ODS 13)
- Ecologia bàsica dels ecosistemes locals i comarcals, tot identificant les principals espècies que hi viuen. (ODS 15)
- Fenòmens que amenacen la biodiversitat, com la pèrdua d'hàbitats, la desforestació, la fragmentació, la sobreexplotació, les espècies invasores. (ODS 15)

Objectius d'aprenentatge socioemocional: L'alumnat coneix, entén i és capaç de:

- Crear una concepció global d'una vida de salut i benestar i també d'aclarir els valors, les creences i les actituds que hi estan relacionats. (ODS 3)
- D'implicar-se personalment en l'Educació per la Sostenibilitat. (ODS 4)
- Comunicar sobre la contaminació de l'aigua, l'accés a l'aigua i les mesures d'estalvi d'aigua i generar visibilitat sobre els casos d'èxit. (ODS 6)
- Sentir-se responsable de l'ús que fa de l'aigua. (ODS 6)
- Comunicar la necessitat de l'eficiència i la suficiència energètiques. (ODS 7)
- Reflexionar sobre el seu entorn natural, i argumentar a favor de la conservació de la biodiversitat per motius ecosistèmics i com a part de la identitat del municipi. (ODS 11)
- Sentir-se responsable dels impactes mediambientals i socials del seu estil de vida individual. (ODS 11)
- Comunicar la necessitat de pràctiques sostenibles en la producció i el consum. (ODS 12)
- Sentir-se responsable dels impactes mediambientals i socials de la seva conducta com a productor o consumidor. (ODS 12)
- D'animar els altres a protegir el clima. (ODS 13)
- Argumentar contra les pràctiques mediambientals destructives que provoquen pèrdua de biodiversitat. (ODS 15)
- Connectar amb les zones naturals locals i sentir empatia per la vida no-humana a la Terra. (ODS 15)
- Qüestionar el dualisme ésser humà/natura i comprendre que formem part de la natura, que no en som aliens. (ODS 15)
- Crear una visió d'una vida en harmonia amb la natura. (ODS 15)

Objectius d'aprenentatge comportamental: L'alumnat coneix i és capaç de:

- D'incloure conductes que fomentin la salut en la seva rutina diària. (ODS 3)
- Reclamar públicament i donar suport al desenvolupament de polítiques que fomentin la salut i el benestar. (ODS 3)
- D'aprofitar totes les oportunitats que li ha brindat l'educació al llarg de la vida i aplicar els coneixements adquirits a les situacions quotidianes per promoure el desenvolupament sostenible. (ODS 4)
- Contribuir a la gestió dels recursos hídrics a escala local. (ODS 6)
- Reduir la seva petjada hídrica individual i estalviar aigua en la seva activitat diària (ODS 6)
- D'aplicar i avaluar mesures per augmentar l'eficiència i la suficiència energètiques en la seva esfera personal i per augmentar la proporció d'energies renovables en les fonts d'energia locals. (ODS 7)
- Contribuir a crear una comunitat inclusiva, segura, resiliència i sostenible. (ODS 11)
- Fomentar propostes per reduir les emissions de carboni a escala local.(ODS 11)
- D'actuar de manera crítica en el seu paper de part interessada activa en el mercat. (ODS 12)
- Fomentar activitats econòmiques respectuoses amb el clima. (ODS 13)
- Connectar amb els grups locals i treballar per la conservació de la biodiversitat (ODS 15)

3. ANTECEDENTS DEL PROJECTE

Abans d'iniciar un procés de canvi i millora és important revisar l'entorn, el que s'ha fet fins ara, el que ha funcionat i el que no. I des d'aquí, repensar com es vol continuar el camí, respectant el que es deixa enrere i així, amb pas ferm, avançar.

Es revisen en aquest apartat els següents aspectes:

1. Planejament i documents de referència al municipi
2. Activitats d'educació ambiental realitzades
3. Equipaments i recursos ambientals existents
4. Agents implicats en el projecte

4.1 Planejament ambiental i documents de referència al municipi

El planejament ha de servir per fer una mirada global sobre l'estat dels vectors ambientals a treballar i com aquests es focalitzen en cada municipi. Les accions que es descriuen en aquests documents serviran de traç per al camí dels propers anys. En aquest sentit, és important posar mirada en els documents realitzats en els últims anys a Masquefa entorn temes ambientals, i quin impacte tenen amb l'educació ambiental al municipi.

Pacte d'Alcaldes per l'Energia Sostenible de Masquefa

Aquest document de referència es va redactar l'any 2014. El PAES és un document que va traçar el full de ruta del govern local per a assolir els compromisos de reducció de les emissions de gasos d'efecte hivernacle a nivell municipal. El document inclou mesures d'eficiència energètica, implantació d'energies renovables i d'altres mesures relacionades en els àmbits públic i privat, dins el marc competencial municipal. Es destaquen a continuació les accions proposades que tenen relació amb l'educació ambiental:

- Implantació de mesures tipus 50/50
- Campanyes específiques per fomentar l'ús racional de l'energia i l'ús d'energies renovables
- Campanyes específiques per incrementar el percentatge de la recollida selectiva

Pla de Prevenció de Residus local de Masquefa

L'any 2019 finalitza la redacció d'aquest document, que pretén definir accions encaminades a la prevenció dels residus municipals, i en el qual es concreta la voluntat de reducció del 10% del pes total dels residus generats respecte al 2010, passant de les 6.608,62 Tn l'any 2010 a 5.947,76 Tn l'any 2023.

En aquest document es concreten diverses accions per caminar cap a aquesta reducció dels residus generats. Es detallen a continuació les que tenen relació amb l'educació ambiental:

- Conscienciar a la ciutadania envers el malbaratament alimentari.
- Realitzar tallers de malbaratament alimentari a escoles.
- Promoure la utilització d'elements reutilitzables (bosses, carmanyoles, malles per la fruita, etc.) per a realitzar la compra.
- Fomentar l'embolcall reutilitzable per l'esmorzar als centres educatius.
- Fomentar l'ús de la deixalleria i del servei de recollida de voluminosos.
- Fomentar la reutilització de voluminosos i RAEE's.
- Realitzar tallers de reparació per a la ciutadania.

Declaració del Consell d'infants i adolescents de Masquefa

El Consell de Participació d'Infants i Adolescents està format per alumnat de 5è, 6è i 1r d'ESO de les 3 escoles d'educació primària i de l'Institut del municipi. El Consell no és un espai consultiu; els infants i adolescents son els que trien el tema del que volen parlar. El curs 2021/2022 van decidir treballar la sostenibilitat i fruit d'aquest treball es va redactar la Declaració del Consell d'infants i adolescents de Masquefa; un conjunt de propostes adreçades als infants i adolescents, la resta de la ciutadania i les persones responsables de l'Ajuntament per caminar cap a una Masquefa més sostenible.

Es detallen a continuació les propostes per a què Masquefa sigui una vila més sostenible:

Dirigides als infants i adolescents	Dirigides a l'Ajuntament
<ul style="list-style-type: none"> - Gaudir dels espais i entorns verds tenint-ne cura i respecte - Moure'ns amb mitjans de transport sostenibles en els nostres desplaçaments - Fer un ús responsable de l'energia - Reduir el malbaratament d'aigua - Fer una compra responsable per evitar el malbaratament d'aliments i altres productes - Comprar a les botigues del poble per evitar desplaçaments innecessaris - Minimitzar els residus que generem en el nostre dia a dia - Col·laborar activament per abocar els residus al lloc adequat 	<ul style="list-style-type: none"> - Augmentar la presència de verd al poble - Fomentar mitjans de transport més sostenibles - Augmentar l'ús de materials reciclats, biodegradables i digitals en els serveis i equipaments municipals - Millorar la neteja i el sistema de recollida de residus - Promoure campanyes per fer un bon ús dels contenidors i les papereres - Evitar el malbaratament d'aigua a les fonts públiques - Distribuir i instal·lar sensors i airejadors entre la ciutadania i als equipaments municipals - Promoure que l'enllumenat del poble sigui sostenible - Promoure campanyes per a un consum responsable - Construir i adequar espais que puguin funcionar com a refugis climàtics

4.2 Activitats i campanyes d'educació ambiental realitzades

Al llarg dels darrers anys, i fruit de les accions assenyalades en el planejament descrit en l'apartat anterior, s'han anat realitzant algunes activitats d'educació ambiental a Masquefa. Es descriu a continuació un recull de les més recents:

Implantació del projecte 50/50 a les 3 escoles de Masquefa

Des del curs 2015

El projecte d'estalvi energètic a les escoles, **50/50**, és un dels recursos que formen part del catàleg de serveis que la Diputació de Barcelona ofereix, anualment, als municipis. L'Ajuntament de Masquefa va sol·licitar poder implantar aquest projecte a les dues escoles del poble (no va ser fins el curs 2020/2021 que es va sumar l'escola Vinyes

Verdes que anteriorment pertanyia al municipi de Sant Llorenç d'Hortons). D'acord amb el compromís adoptat per l'Ajuntament, aquest es compromet a retornar un 50% dels estalvis assolits als centres escolars.

De la participació d'aquest projecte es van crear a les 3 escoles els parlaments energètics, i en el cas de l'escola Vinyes Verdes es va redactar un decàleg sobre com estalviar energia al centre i es va realitzar un vídeo conjunt amb les conclusions del projecte. L'Escola El Turó encara continua tenint el Parlament energètic com òrgan de gestió participativa del medi ambient a l'escola.

Tallers ambientals a la Fira de la Infància

3 de juny de 2017

Taller de catifes florals amb materials reutilitzats
Taller de realització de titelles amb la tècnica d'*scrap*

Campanya per al foment de la correcta separació de residus 2018

Amb l'objectiu d'implicar a la ciutadania i als comerços i donar a conèixer el nou servei de recollida de residus a la vila, l'Ajuntament va organitzar el diumenge 17 de juny la Festa del Reciclatge i el Medi Ambient. Va iniciar així la campanya sobre la recollida selectiva aprofitant el nou servei de recollida.

Tallers sobre malbaratament alimentari a les escoles de Masquefa

febrer i març de 2019

Realització de l'activitat "Som gent de profit" de l'Agència de Residus de Catalunya entre els alumnes de 5è i 6è.

Tallers ambientals per a municipis de menys de 50.000 habitants

Curs 2019/2020

Realització de 4 tallers d'educació ambiental a les escoles per part de la Diputació de Barcelona:

- La Bombeta Marieta (2 tallers)
- Llum, càmera i acció (1 taller)
- Ecomural (1 taller)

Jo estmorzo sense residus

I tu?

AJUNTAMENT DE LA VILA DE MASQUEFA

amb el suport de
CLD
Diputació de Barcelona

Campanya per al foment de l'embolcall reutilitzable

Curs 2019/2020

L'Ajuntament de Masquefa va fer entrega d'embolcalls de tela per a l'entrepà a tots els infants d'educació primària de les escoles del municipi. Amb aquesta acció es pretenia evitar l'ús d'embolcalls d'un sol ús i donar eines concretes per a fer-ho.

Realització de vídeos amb les escoles per la campanya de millora de recollida selectiva 2022

2022

L'Ajuntament de Masquefa va demanar a les 3 escoles del municipi que fessin un vídeo en el que els infants expliquessin "Com t'imagines que es recolliran les escombraries en un futur a Masquefa?"

Finalment van elaborar els vídeos les escoles "El Turó" i "Font del Roure"

A l'escola Font del Roure, ens ho imaginem així!...

Programa d'Educació ambiental escolar a Masquefa

Des del curs 2023-2024 l'Ajuntament de Masquefa ha ofert a les 3 escoles públiques del municipi l'oferta d'activitats presentada des del Programa d'Educació ambiental escolar de Masquefa. Es mostra a continuació les activitats realitzades per cada escola i per cadascun dels cursos escolars:

Curs 2023-2024

Escola Vinyes Verdes		
Activitat	Etapa	Nombre de tallers
Insectes al pati	Ed. Infantil	1
Construcció d'Hotel d'Insectes	Cicle inicial	1
Cuina amb energia solar	Cicle mitjà	1

Escola El Turó		
Activitat	Etapa	Nombre de tallers
Insectes al pati	Ed. Infantil	2
Compostatge a l'escola	Cicle inicial	2
Cuina amb energia solar	Cicle superior	2

Escola Font del Roure		
Activitat	Etapa	Nombre de tallers
Insectes al pati	Ed. Infantil	2
Arbres de Masquefa	Cicle inicial	2
Compostatge a l'escola	Cicle mitjà	2
Ecosistemes aquàtics	Cicle superior	2

Curs 2024-2025

Escola Vinyes Verdes		
Activitat	Etapa	Nombre de tallers
Construcció d'Hotel d'Insectes	Ed. Infantil	2

Escola El Turó		
Activitat	Etapa	Nombre de tallers
Insectes al pati	Ed. Infantil	2
Bioblitz al pati	Cicle inicial	4
Construcció de caixes niu	Cicle mitjà	4
Cuina amb energia solar	Cicle superior	4

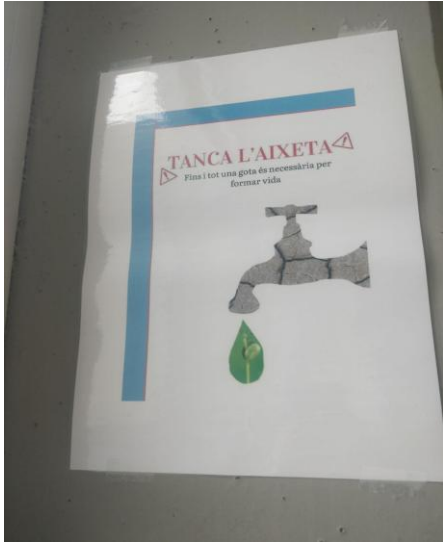
Escola Font del Roure		
Activitat	Etapa	Nombre de tallers
Insectes al pati	Ed. Infantil	2
Arbres de Masquefa	Cicle inicial	2
Ecosistemes aquàtics	Cicle superior	2

Activitats d'educació ambiental que es fan a l'INS Masquefa

Per tal de fomentar activament el **reciclatge** a l'institut, a cada aula del centre hi ha cartells divulgatius que recorden la importància de reciclar, no només com a individu sinó per a la societat així com tres papereres diferenciades per a llençar les deixalles segons si és un material reciclable com el paper o el plàstic o és un material de rebuig. A més, a l'entrada de l'edifici hi ha un espai de reciclatge addicional, de piles i cartutxos.

Per a fomentar activament un menor **consum d'aigua** hi ha cartells a diferents punts del centre on recorden que cal tancar l'aixeta i que van acompanyats d'alguna frase complementària on ens recorda, per exemple, que cada gota compta o bé que és una problemàtica mundial i que va més enllà del seu municipi.

Tot i que s'anima a l'alumnat a portar l'**esmorzar en envàs reutilitzable**, el professorat va detectar que, al contrari del que passa a les escoles, no s'aconsegueix a escala de l'Institut. Atès el fet que l'alumnat porta majoritàriament envasos d'un sol ús, aquests sovint acaben al terra del pati en comptes d'anar a les papereres. Per aquest motiu, des de l'Institut hi ha organitzats un o dos torns setmanals on cada classe recull deixalles del pati.

Al terrat de l'Institut hi ha **plaques solars** i, tot i que seria una eina educativa molt interessant per a treballar amb l'alumnat, per ara no s'hi està treballant.

4.3 Equipaments i recursos ambientals existents

S'analitzen en aquest apartat els equipaments ambientals existents a Masquefa i rodalies, per tal de poder aprofitar al màxim el que ja existeix, abans d'incloure les noves propostes:

CENTRE DE RECUPERACIÓ D'AMFIBIS I RÈPTILS DE CATALUNYA (CRARC)

El CRARC és una institució dedicada a la rehabilitació de fauna salvatge, especialitzada en rèptils i amfibis, i amb la finalitat de retornar-la al seu hàbitat natural. Des dels seus inicis al 1992, el CRARC ha esdevingut un centre de referència a tot l'estat en la gestió, estudi, recerca i divulgació de fauna herpetològica. El CRARC ha projectat tota la seva activitat en la conservació dels rèptils i amfibis al camp de l'educació ambiental, obrint les seves portes a les escoles, estudiants de tota mena i al públic en general, i oferint coneixement de la problemàtica de conservació que envolta aquesta fauna.

A banda, es valora tenir en compte el que s'estigui fent en matèria de sostenibilitat en els següents equipaments municipals:

1. Escoles d'educació infantil i primària
2. Institut de Masquefa
3. Escola d'adults
4. Casals d'estiu
5. Bibliobús
6. Deixalleria

A més, es descriuen a continuació els recursos d'altres organismes supramunicipals que es valora tenir en compte:

DIPUTACIÓ DE BARCELONA

Recurs	Catàleg de recursos d'educació ambiental	
Temàtica	Aigua, residus, energia, canvi climàtic, biodiversitat, qualitat de l'aire	
Descripció	<p>La Diputació de Barcelona disposa de recursos d'educació ambiental dirigits a fomentar el canvi d'actituds vers una societat més sostenible i responsable ambientalment. Aquests recursos es poden utilitzar en centres educatius, equipaments i/o fires o actes municipals. Els poden sol·licitar els ajuntaments a l'enllaç:</p> <p>https://www.diba.cat/web/mediambient/recursos/-/cercador/cerca.</p>	
ODS vinculats	4. Educació de qualitat	
	13. Acció climàtica	
Públic destinatari	Centres educatius (alumnat i professorat) Població general	
Espai on es duu a terme	Diversos espais	

Recurs	Agenda escolar del medi ambient i el desenvolupament	
Temàtica	Aigua, residus, energia, canvi climàtic, biodiversitat, qualitat de l'aire	
Descripció	<p>La Diputació de Barcelona posa a disposició de l'Institut de Masquefa cada curs escolar l'Agenda escolar del medi ambient. Incorpora continguts d'educació ambiental relacionats, cada curs, amb una temàtica en concret, a més de propostes específiques per a cada tema i mes.</p> <p>S'elaboren des de la Gerència de Serveis de Medi Ambient de la Diputació de Barcelona a través de la Xarxa de Ciutats i Pobles cap a la sostenibilitat, i els municipis adherits a la xarxa els poden demanar.</p> <p>Es pot consultar més informació sobre l'agenda escolar a l'enllaç: https://agendaescolar.diba.cat/</p>	
ODS vinculats	4. Educació de qualitat	
	13. Acció climàtica	
Públic destinatari	Centres educatius (alumnes i docents)	
Espai on es duu a terme	Centre escolar	

4.4 Agents implicats en el projecte

Es descriuen a continuació els agents implicats en aquest projecte i s'aprofundeix en les característiques que defineixen el Projecte Educatiu de l'Institut de Masquefa:

- Responsables tècnics i càrrecs polítics de l'Ajuntament de Masquefa (Medi ambient i Educació)
- Institut de Masquefa

INSTITUT DE MASQUEFA

L'Institut de Masquefa va començar a funcionar el curs 2002/2003, amb 5 grups d'ESO. Fins aquell moment els joves de Masquefa anaven a l'IES Guinovarda de Piera, però donat l'augment de la població als dos municipis, els Serveis Territorials van decidir crear una secció d'institut al municipi de Masquefa.

Les instal·lacions dels inicis van ser provisionals durant nou cursos, amb mòduls situats a l'Avinguda Línia, enfront l'Escola El Turó. A partir del curs 2011/2012 l'Institut ja va disposar d'edifici, situat a l'Avinguda Maresme 47-87.

El curs 2013/2014 el Departament d'Ensenyament va concedir a l'Institut de Masquefa el Batxillerat i es va passar de ser una Secció d'institut a ser Institut.

Al llarg d'aquests cursos el nombre d'alumnat i professorat ha anat augmentant, el centre ha anat creixent, fins a arribar a la situació de no tenir prou espai a l'edifici, cosa que va fer que el curs 2015/2016 van col·locar un mòdul al pati interior de l'edifici. Al següent curs 2016/2017 van col·locar un segon mòdul a continuació del que ja hi havia.

5. PROCÉS PARTICIPATIU

5.1 Actuacions participatives realitzades

Durant el procés d'elaboració d'aquest programa s'han realitzat reunions de seguiment amb el personal tècnic de l'Ajuntament de Masquefa i reunions personalitzades amb l'Institut Masquefa.

Les trobades amb l'Institut s'han realitzat de manera prèvia a l'elaboració de les propostes d'actuació i també posteriorment per a presentar els resultats i recollir les seves observacions. Les reunions s'han dut a terme en les següents dates:

Agent	Data	Modalitat
Personal tècnic i polític de l'Ajuntament de Masquefa, personal tècnic de la Diputació de Barcelona.	22/10/2024	Presencial (1h)
Miguel Ángel, cap del Departament de Ciència de l'INS	12/12/2024	Virtual (1h)
Professorat Departament de Ciència de l'INS Masquefa	02/04/2025	Presencial (1h30)
Professorat Departament de Ciència de l'INS Masquefa	28/05/2025	Virtual (1h)

5.2 Resultats actuacions participatives

Les reunions amb l'Institut Masquefa han sigut la base per a determinar els eixos temàtics que articulen aquesta proposta. D'acord amb les inquietuds que van sorgir d'aquestes trobades s'ha elaborat el conjunt de propostes d'activitat que serveixi de complement als temes d'interès que treballa l'Institut i cada professor en les seves matèries corresponents. La proposta està pensada perquè cada professor/a pugui escollir la proposta que més li encaixi i fer-la de manera que més s'adeqüi al seu programa.

Es mostren a continuació les actes de les 4 reunions prèvies a l'elaboració de la proposta:

Reunió amb personal tècnic i polític de l'Ajuntament de Masquefa i personal tècnic de la Diputació de Barcelona (22/10/2024)

Assistents: Olga Codina, Judit Ollé, Àngels Munne (Ajuntament Masquefa), Gemma Codina i Vicent Vidal (Institut de Masquefa) Enric Coll (Diputació de Barcelona) i Alba Sanuy (Implícita)

L'Enric va exposar en què consisteix el suport tècnic sol·licitat per Sònia Manzaneres, tècnica de Medi Ambient actualment de baixa. Aquest suport té per objectiu ordenar i enfocar l'educació ambiental a l'Institut, seguint el model aplicat durant el curs 2022-2023 a les escoles de Masquefa.

Per part de l'Institut, les seves representants van presentar els trets generals del centre, incloent-hi el nombre de línies per curs i els principals projectes en què participen o impulsen.

Finalment, es va acordar designar una persona de referència dins l'Institut que pugui coordinar-se amb l'equip extern per al desenvolupament i seguiment del pla d'educació ambiental (va acabar sent en Miguel Ángel Signes, cap del Departament de Ciències de l'Institut).

Reunió amb el cap del Departament de Ciència de l'INS Masquefa (12/12/2024)

Assistents: Miguel Ángel Signes (Institut de Masquefa) i Alba Sanuy (Implícita)

1. Estructura del departament

- El Departament de Ciències està format per uns 7 professors/es.
- Inclou les matèries de Biologia, Geologia, Física i Química.
- La responsabilitat de les activitats d'educació ambiental (EA) recau en aquest departament.

2. Situació actual de l'educació ambiental per cursos

- **1r d'ESO:**
 - Es fa una sortida a Santa Maria de Merlès, sovint al CRARC (Centre de Recuperació d'Amfibis i Rèptils), tot i que no sempre hi van.
 - Es treballen continguts d'éssers vius i ecosistemes.
 - No hi ha una programació estructurada; cada professor/a adapta els continguts com creu convenient.
- **2n d'ESO:**
 - Assignatura centrada en Física i Química.
 - Es treballen de manera puntual les energies renovables (també a l'àrea de Tecnologia).
- **3r d'ESO:**
 - Temari centrat en el cos humà i alguns continguts d'ecosistemes, però amb poca profunditat.

- **4t d'ESO:**
 - S'ofereixen optatives on es pot aprofundir més en ecosistemes i temes ambientals.
- **Batxillerat:**
 - Es treballen continguts d'ecosistemes a Biologia.
 - No hi ha assignatures específiques d'educació ambiental.
 - El centre, per ser petit, combina Física, Química i Biologia però no té EA com a matèria pròpia.

3. Altres pràctiques relacionades amb la sostenibilitat

- Es promou el reciclatge a totes les aules.
- Al pati es fa recollida de residus: cada divendres un grup diferent s'encarrega de netejar el pati.
- S'ha parlat amb l'ADF per organitzar una possible reforestació amb alumnat de 1r d'ESO, activitat que es considera interessant i viable.

4. Propostes i necessitats detectades

- S'obriria la porta a incorporar tallers o xerrades puntuals especialment a 4t d'ESO o Batxillerat.
- No es busca un projecte gran de Servei Comunitari (SA) o APS molt estructurat, sinó petites accions o activitats que complementin la docència existent.

Reunió amb el professorat del Departament de Ciència de l'INS Masquefa (02/04/2025)

Assistents: Miguel Ángel Signes, Daniel Ponce, Lourdes Gimeno i 4 persones més del departament de Ciències (Institut de Masquefa), Alba Sanuy i Mariona Ferrandiz (Implícita).

1. Objectiu de la reunió

- Presentar una proposta pràctica per facilitar al professorat l'accés i ús de recursos d'educació ambiental.
- Contrastar l'estructura i contingut del material proposat.
- Detectar necessitats del professorat i adaptar el recurs a la realitat del centre.

2. Presentació del material didàctic

- Es presenta un **PowerPoint (banc de recursos)** amb recursos educatius estructurats per curs i temàtica, basant-se en la informació recollida a la primera reunió.
- Cada diapositiva inclou: Curs destinatari, Gran temàtica (biodiversitat, energia, qualitat de l'aire, canvi climàtic...), Nom del recurs, Foto il·lustrativa, Breu descripció i Enllaç directe al recurs

3. Aportacions i propostes del professorat

- Es valora molt positivament la proposta, però es proposa **reestructurar el PowerPoint per grans temàtiques en lloc de per cursos**, per fer-lo més versàtil i adaptable a cada docent i programació.
- Es revisen col·lectivament les **temàtiques** del banc de recursos i s'acorda incorporar-n'hi de noves: **Geologia, Paleontologia, Meteorologia, Noves malalties i Entorn proper**

4. Situació del departament i traspàs d'informació

- Es comenta que hi ha **alta rotació de professorat** al centre. De cara al curs vinent, podrien quedar només 1 o 2 docents del departament actual (inclòs el cap de

departament).

- Per aquest motiu, es valora molt positivament disposar del **PowerPoint** com a eina de traspàs de coneixement i acompanyar-lo d'un **vídeo explicatiu breu** sobre el programa d'educació ambiental, per facilitar la comprensió i continuïtat del projecte a nous docents.

5. Properes passes: reestructurar el PowerPoint segons les temàtiques consensuades, preparar un vídeo de presentació del programa i compartir el material finalitzat abans d'acabar el curs escolar perquè pugui ser utilitzat com a eina de traspàs.

Reunió amb el professorat del Departament de Ciència de l'INS Masquefa (28/05/2025)

Assistents: Daniel Ponce, Lourdes Gimeno, Miquel Vallmitjana i dues persones més del Departament de Ciències (Institut Masquefa), Alba Sanuy i Mariona Ferrandiz (Implícita)

1. Revisió dels materials compartits

La darrera setmana es va fer arribar al professorat el PowerPoint actualitzat, que incorpora: els canvis proposats anteriorment, nous recursos sobre temàtiques que es trobaven a faltar: *Geologia, Meteorologia, Paleontologia, Noves malalties i Entorn proper*; i unes diapositives inicials pensades específicament per facilitar el traspàs d'informació a nou professorat.

El retorn per part del professorat ha estat molt positiu. Han valorat molt la nova versió del PowerPoint, destacant-ne la utilitat i practicitat com a recurs docent.

2. Excel complementari

També es va compartir prèviament un full Excel complementari al PowerPoint. El professorat ha destacat que el format és molt útil per fer un primer cribratge d'activitats; permet consultar

de forma àgil informació rellevant dels recursos seleccionats; i és especialment important que s'hi indiqui el **cost, durada i requisits previs** de cada activitat.

3. Proposta de vídeo explicatiu

S'ha valorat positivament la idea de realitzar un **vídeo breu** que expliqui l'ús i el contingut dels dos documents (PowerPoint i Excel), per tal de facilitar-ne la comprensió i difusió.

4. Requisits interns per a sortides escolars

El professorat ha informat que, segons la normativa interna de l'Institut:

- Les sortides de més de 2 hores de durada han de ser **aprovades pel consell escolar**.
- Per aquest motiu, cal sol·licitar-les durant els mesos de **maig-juny** del curs anterior. Aquesta informació ja s'ha **incorporat al PowerPoint**.

5. Manteniment i actualització dels documents

S'ha acordat amb en **Miquel Vallmitjana** que, un cop els documents estiguin en la seva versió definitiva els hi farem arribar i ell els penjarà al **Drive compartit del departament de ciències**. Així es garantirà que els documents quedin enllaçats i amb **permís d'edició**, perquè es puguin continuar actualitzant i complementant de manera col·laborativa.

6. PLA D'EDUCACIÓ I SENSIBILITZACIÓ AMBIENTAL

6.1 OBJECTIUS DEL PLA

Aquest pla d'educació i sensibilització ambiental vol ser una proposta que defineixi tot el que es vol fer en un futur pròxim en matèria de sostenibilitat a l'Institut de Masquefa. Té l'objectiu de disposar d'un document de proposta que reculli diferents activitats i recursos per a l'Institut de Masquefa

Aquesta proposta ha d'anar encaminada a sensibilitzar entorn els vectors **d'energia, residus, canvi global, natura i entorn**, entenent que l'objectiu final és sensibilitzar entorn els vectors que ajuden a prendre consciència i possibiliten per actuar sobre l'emergència climàtica.

Així doncs, com a objectius específics es descriuen:

- Crear una proposta participada d'activitats d'educació ambiental per a l'Institut de Masquefa
- Disposar d'un ventall d'activitats de sensibilització adaptables a les característiques de l'Institut
- Oferir activitats d'educació ambiental que ajudin a complementar el treball fet a l'Institut, en les diferents matèries i cursos.

6.2 DESTINATARIS, PÚBLIC A QUI VA DIRIGIT

El destinatari d'aquesta proposta és l'Institut de Masquefa.

6.3 EIXOS TEMÀTICS. ÀMBITS DE TREBALL

Els eixos temàtics del present Pla d'educació i sensibilització ambiental venen definits per:

- Les prioritats d'actuacions que han indicat els diferents agents socials implicats en el projecte, principalment el professorat del Departament de Ciències de l'Institut de Masquefa.

- Els principals reptes ambientals del municipi: proximitat de l'abocador de Can Mata, elevada generació de residus per càpita, urbanitzacions disperses, etc.
- El context geogràfic del municipi: amb un mosaic d'espais naturals propers (bosc, conreus, rieres) que fan que hi hagi una gran biodiversitat d'espècies de vegetació i fauna.

S'ha considerat important treballar un total de 7 temàtiques: medi natural, aigua, energia, qualitat de l'aire, canvi global, gestió de residus i general. Aquests eixos temàtics treballen diferents ODS i tenen sub-temàtiques que presentem a continuació:

<p>Eix Temàtic 1: Medi natural</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Biodiversitat • Meteorologia • Geologia • Entorn
<p>Eix Temàtic 2: Aigua</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Importància de l'aigua • Contaminació • Sequera
<p>Eix Temàtic 3: Energia</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • ODS 7: Energia • Currículum operatiu • Energia solar
<p>Eix Temàtic 4: Qualitat de l'aire</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Qualitat de l'aire
<p>Eix Temàtic 5: Canvi global</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Canvi climàtic • Transició ecosocial • Noves malalties

<p>Eix Temàtic 6: Gestió de residus</p> 	<ul style="list-style-type: none"> ● Economia circular ● Cicle urbà ● Microplàstics
<p>Eix Temàtic 7: General</p> 	<ul style="list-style-type: none"> ● Biologia ● Treballs de recerca ● ApS

- **Medi natural.** Inclou subtemàtiques com la biodiversitat, la meteorologia, la geologia i el coneixement de l'entorn. Aquesta temàtica pretén donar a conèixer i posar en valor el patrimoni natural del municipi, fomentar la seva conservació, prevenir incendis i promoure activitats a la natura que afavoreixin la salut i el benestar de l'alumnat.
- **Aigua.** Davant l'augment de fenòmens de sequera extrema, es treballarà l'escassetat hídrica i la importància de conservar aquest recurs. També es tractarà la qualitat de l'aigua, tenint en compte els nivells de contaminació existents i les seves implicacions ambientals i per a la salut.
- **Energia.** En un context d'emergència climàtica, es fa imprescindible abordar la transició energètica. Aquesta temàtica permetrà treballar el consum energètic, l'eficiència i les fonts d'energia renovables des d'un enfocament competencial, transversal i integrador. L'objectiu és capacitar l'alumnat per prendre decisions informades sobre qüestions energètiques socialment rellevants.
- **Qualitat de l'aire.** La mala qualitat de l'aire és un repte local i global. Aquesta temàtica pretén fer comprendre les causes i conseqüències de la contaminació atmosfèrica i reflexionar sobre accions individuals i col·lectives que poden contribuir a millorar-la, tot enllaçant salut ambiental i salut humana.
- **Canvi global.** Inclou sub-temàtiques com el canvi climàtic, la transició ecosocial i l'aparició de noves malalties associades a canvis ambientals. Es tracta d'un marc ampli que permet abordar la interconnexió entre processos ambientals, socials i econòmics, i explorar com fer front als reptes de futur amb resiliència i justícia ambiental.
- **Gestió de residus.** Atenent la problemàtica local de la generació de residus i la proximitat de l'abocador de Can Mata, aquesta temàtica se centra en la prevenció, el reciclatge i l'economia circular. Vol impulsar la consciència crítica i el compromís amb la reducció de residus i el canvi d'hàbits de consum.

- **General.** Aquest àmbit recull iniciatives d'educació ambiental transversals o que no encaixen en una sola temàtica. Inclou treballs de recerca, situacions d'aprenentatge o projectes d'aprenentatge i servei (ApS) que tracten diverses problemàtiques ambientals des d'una perspectiva global i interdisciplinària.

6.4 PROPOSTA D'ACTIVITATS

A partir de les dades analitzades en els capítols anteriors, s'ha fet una recerca de diferents activitats i recursos. Una vegada analitzats i validats els que més encaixaven, es proposen en format **banc de recursos** que es presenta tant en format **PowerPoint**, **vídeo** com en format **Excel** perquè el professorat pugui tenir-los fàcilment disponibles en com un ventall de possibilitats a triar quan programi cada una de les seves matèries.

S'han recollit un total de **86 activitats i recursos d'educació ambiental per a l'Institut de Masquefa** agrupats en les **7 temàtiques**: Medi natural (35), Aigua (6), Energia (11), Qualitat de l'aire (5), Canvi global (15), Gestió de residus (5) i General (8). Aquestes activitats i recursos són de **diferents tipologies** per tal que el professorat triï en funció de la tipologia que més es pugui adequar a cada assignatura: Guia didàctica, Maleta didàctica, Ciència ciutadana, Projecte, Lectura, Joc, Xerrada, Sortida, Vídeo o Enllaç. Alguns d'aquests recursos poden estar inclosos en més d'una d'aquestes categories (per exemple, hi pot haver una guia didàctica que inclou fer un projecte de ciència ciutadana). Està pensat perquè es pugui fer una primera selecció ràpida de possibles activitats d'interès per cada assignatura i perquè després es pugui afinar amb la utilització de l'Excel (vegeu a sota).

El **PowerPoint (enllaç [aquí](#))** està pensat perquè sigui un recurs àgil de cara a facilitar que el professorat pugui tenir els diferents recursos a l'abast i que es pugui fer traspàs d'informació fàcil quan arribi nou professorat a l'Institut susceptible de fer educació ambiental. S'estructura de la següent manera: Hi ha unes primeres diapositives pensades per a explicar les bases de l'educació ambiental, unes altres que expliquen com s'estructura el banc de recursos i finalment una diapositiva per a cada un dels recursos. Cada diapositiva inclou: Temàtica (medi natural, energia, qualitat de l'aire...), Nom del recurs, Tipus de recurs (projecte, lectura, guia didàctica...), Foto il·lustrativa, Breu descripció i Enllaç directe al recurs.

El **Vídeo (enllaç [aquí](#))** és una explicació verbal del Powerpoint i està pensat per tal que aquest pla d'educació ambiental pugui perdurar en el temps. S'ha realitzat sobretot perquè es pugui facilitar al professorat que s'incorpora al Departament de ciències, ja sigui a l'inici com durant el curs escolar, i que pugui entendre fàcilment el pla d'educació ambiental i incorporar aquests recursos de seguida que comenci a treballar a l'Institut. Aquest vídeo explica les primeres diapositives de presentació del Powerpoint i com fer servir el Banc de recursos.

L'**Excel (enllaç [aquí](#))** és un document on es recullen tots els 86 recursos en format una fila per cada recurs. Igual que a les diapositives del Powerpoint, cada fila conté les següents informacions agrupades en diferents columnes: Temàtica (medi natural, energia, qualitat de l'aire...), Nom del recurs, Tipus de recurs (projecte, lectura, guia didàctica...), Foto il·lustrativa, Breu descripció i Enllaç directe al recurs. A més, s'hi inclouen altres columnes que s'han detectat d'interès però que per no saturar el Powerpoint s'inclouen a l'Excel: Durada, Cost, Com demanar el recurs, Si s'han de fer activitats prèvies, Requeriments específics i Observacions. Està pensat perquè es puguin aplicar filtres de manera fàcil per tal d'acabar seleccionant les activitats que es volen fer.

7. GESTIÓ I SEGUIMENT DEL PROGRAMA

7.1 LA GESTIÓ

L'Ajuntament de Masquefa compta amb recursos humans limitats, no hi ha una persona encarregada dels programes d'educació ambiental municipals, sinó que és la tècnica de Medi Ambient la persona qui gestiona la totalitat dels temes relacionats amb la gestió ambiental municipal.

Aquest fet fa que aquest pla esdevingui una gran eina per a canalitzar l'oferta d'activitats d'educació ambiental de l'Institut de Masquefa, però alhora hi ha el repte de com gestionar i fer seguiment del desenvolupament del pla, és a dir, de la idoneïtat de les propostes un cop s'aterrin a la realitat del centre educatiu.

Es planteja doncs una gestió simplificada però curosa a l'hora de dur a terme la implementació del pla d'educació ambiental a l'Institut de Masquefa. Es llisten a continuació les tasques de gestió proposades i a continuació el cronograma:

- **Enviament del pla d'educació ambiental des de l'Ajuntament a l'Institut.** Anualment, tant a l'inici de curs (setembre) com cap a finals de curs (maig) es farà arribar al Departament de Ciències de l'Institut Masquefa els materials generats en aquest pla d'educació ambiental: el [PowerPoint](#), l'[Excel](#) i el [vídeo](#) i que serviran de recordatori.
 - o Enviament a l'inici de curs (1 de setembre). A través d'aquest enviament s'aconseguirà que tant el professorat fix del centre com el que arriba a l'inici de curs faci una reflexió durant el període de programació del curs
 - o Enviament cap a final de curs (2 de maig). Segons la normativa interna de l'Institut, les sortides de més de 2 hores de durada han de ser aprovades pel consell escolar. Per aquest motiu, cal sol·licitar-les durant els mesos de maig-juny del curs anterior i, per tant, és un bon moment per plantejar les sortides del curs vinent.

Amb aquests documents, el professorat del Departament de Ciències s'autorganitzarà per tal de fer la selecció de les activitats que més interessin a cada matèria i procedirà a la realització d'aquestes durant cada curs escolar.

7.2 SEGUIMENT DEL PLA

De la mateixa manera, es proposa un seguiment mínim per valorar si el pla d'educació ambiental es realitza i és adequat a les necessitats de l'Institut

- Realització d'una enquesta de seguiment de les activitats d'educació ambiental realitzades durant el curs escolar i per cada un dels professors i professores. S'aprofita el mail del maig on es fan arribar al Departament de Ciències de l'Institut Masquefa els materials generats en aquest pla d'educació ambiental ([PowerPoint](#), l'[Excel](#) i el [vídeo](#)) per demanar que responguin l'enquesta.
- Buidatge dels resultats de les valoracions a final de curs i revisió de les observacions recollides, per valorar si cal introduir petites millores.

Es mostra a continuació una proposta d'enquesta:

- En mode editora, enllaç [aquí](#)
- En mode usuària, enllaç [aquí](#)

Activitats d'educació ambiental realitzades

Gràcies per participar en aquesta enquesta. Aquesta té com a objectiu recollir informació sobre les activitats d'educació ambiental realitzades durant el present curs escolar així com la vostra valoració sobre els recursos d'educació ambiental facilitats a l'inici de curs (powerpoint, excel i vídeo autoexplicatiu). No us portarà més de 5 minuts i permetrà que l'Ajuntament de Masquefa pugui fer un seguiment del pla d'educació ambiental de l'Institut de Masquefa.

Data

Data

dd/mm/aaaa

És el teu primer curs a l'Institut?

Sí

No

Nom de les assignatures que has impartit durant aquest curs escolar

La vostra resposta

Cursos en els quals has impartit classe aquest curs

- 1r d'ESO
- 2n d'ESO
- 3r d'ESO
- 4rt d'ESO
- 1r de Batxillerat
- 2n de Batxillerat

Has consultat o utilitzat el recull de recursos del programa d'educació ambiental aquest curs?

Pla d'educació i sensibilització ambiental de l'Institut Masquefa

Juny de 2025

Subvencionat per:

Realitzat per:

En col·laboració de:

- Sí
- No
- Encara no, però ho tinc previst

Activitats d'educació ambiental realitzades

Secció sense títol

Per quina raó no has utilitzat el recull de recursos del programa d'educació ambiental aquest curs?

- Manca de temps
- Incompatibilitat amb el currículum
- Dificultat per accedir als recursos
- Manca de suport del centre
- No em sento prou preparat/ada
- Altres: _____

Aproximadament, quantes activitats d'educació ambiental has implementat amb l'alumnat durant aquest curs?

- Cap
- 1-2
- 3-5
- Més de 5

Has tingut dificultats per aplicar les activitats d'educació ambiental?

- Sí
- No

Dificultats a l'hora d'aplicar les activitats d'educació ambiental

Amb quina/es dificultats t'has trobat a l'hora d'aplicar les activitats?

- Dificultats organitzatives (temps, horaris...)
- Dificultat per adaptar-les al nivell de l'alumnat
- Manca de materials o recursos
- Poc suport del centre
- Altres: _____

Quines temàtiques has treballat durant aquest curs? (es pot seleccionar més d'una casella)

- Medi natural
- Aigua
- Energia
- Qualitat de l'aire
- Canvi global
- Gestió de residus
- General
- Altres: _____

Quina tipologia de recurs has triat durant aquest curs? (es pot seleccionar més d'una casella)

- Guia didàctica
- Maleta didàctica
- Ciència ciutadana
- Projecte
- Lectura
- Joc
- Xerrada
- Sortida
- Vídeo
- Enllaç
- Altres: _____

Escriu el nom de les activitats d'educació ambiental que recordis haver realitzat durant aquest curs

La vostra resposta _____

Com valoreu la qualitat dels recursos d'educació ambiental proposats?

	1	2	3	4	5	
Baixa	☐	☐	☐	☐	☐	Alta

Et va resultar fàcil accedir als recursos d'educació ambiental (enllaços, informació per demanar, etc.)?

- Sí
- No

Et sembla útil que el professorat del Departament de Ciències torni a rebre el recull de recursos d'educació ambiental a l'inici de cada curs escolar?

- Sí
- No
- Altres: _____

Què canviaries o milloraries del recull o del funcionament del pla?

La vostra resposta _____

8. COMUNICACIÓ I DIFUSIÓ

Per tal que el pla d'educació ambiental de l'Institut de Masquefa arribi a tot el professorat del Departament de Ciències i de retruc a l'alumnat del centre, es requereix d'un sistema adequat de comunicació i difusió.

Es defineix a continuació els canals que hauran de servir per a realitzar aquestes funcions de comunicació i difusió de les activitats del Pla d'Educació Ambiental de l'Institut de Masquefa.

Espai a la web municipal

L'Ajuntament de Masquefa disposa de pàgina web: <https://masquefa.cat/>

Es proposa crear un apartat/espai propi dins la web per a penjar-hi una breu explicació del Pla d'educació ambiental així com del PowerPoint, l'Excel i el Vídeo.

Presència a les xarxes socials

Tot i que les xarxes socials són una bona eina per a fer difusió de les activitats que es realitzen en un municipi (twitter, facebook, instagram), és interessant reflexionar i decidir amb criteri a quina xarxa social abocar els esforços de difusió. En el cas d'aquest programa d'activitats d'educació ambiental es tracta d'activitats que es realitzen amb l'Institut del municipi.

Tenint en compte la funcionalitat de la difusió, que en aquest cas no seria tant per anunciar una activitat en curs com per visibilitzar les activitats de d'educació ambiental que es fan des de l'Institut, potser Instagram seria la xarxa més adequada a tal efecte (per poder mostrar millor les imatges i explicar amb un text llarg l'activitat o la proposta en qüestió).

**Diputació
Barcelona**

Àrea d'Acció Climàtica

Gerència de Serveis de Medi Ambient

*Comte d'Urgell, 187
Recinte de l'Escola Industrial
08036 Barcelona*

*www.diba.cat/mediambient
@AccioClimaDiba*